

## PRÍLOHA Č. 16: ZAPOJENIE PRÍSLUŠNÝCH ZAJINTERESOVANÝCH STRÁN A OBČANOV

V apríli a máji 2022 sa konala **Konferencia o budúcnosti Európy**. Ľudia na nej mali možnosť podeliť sa o svoje názory, čo očakávajú od Európskej únie, a výsledkom bola záverečná správa so 49 návrhmi. Pokiaľ ide o potravinový odpad, súčasťou návrhu č. 1 týkajúceho sa poľnohospodárstva, potravinárskej výroby, biodiverzity a ekosystémov, znečisťovania, je toto opatrenie, ktoré sa má aplikovať: „Uplatňovanie zásad obehového hospodárstva v poľnohospodárstve a podpora opatrení proti plytvaniu potravinami.“

V súvislosti s témou „zmena klímy, životné prostredie“ sa návrh č. 5 týka udržateľnej spotreby, obalov a výroby. Hlavným cieľom tohto návrhu je vybudovať obehové hospodárstvo podporou udržateľných výrobkov a výroby v EÚ a obehovejších, autonómnejších a menej závislých materiálov v nej. Preto uvedený návrh zahŕňa okrem iného tieto opatrenia:

- Prísnejšie a harmonizované výrobné normy v EÚ a transparentný systém označovania všetkých výrobkov predávaných na trhu EÚ, pokiaľ ide o ich udržateľnosť/environmentálnu stopu, ako aj dlhovekosť, pomocou QR kódu a ekologického skóre alebo digitálneho pasu výrobku.
- Ďalšie predchádzanie vzniku odpadu pomocou cieľov v oblasti predchádzania vzniku odpadu a jeho opätovného použitia a noriem kvality pre systémy triedenia odpadu.
- Spustenie vedomostnej platformy EÚ o tom, ako zabezpečiť dlhodobé a udržateľné používanie a ako „opravovať“ výrobky vrátane dostupných informácií od združení spotrebiteľov.
- Zavedenie opatrení na riešenie skorého alebo predčasného (vrátane plánovaného) zastarávania, zabezpečenie dlhších záruk, podpora práva na opravu a zaistenie dostupnosti a prístupnosti kompatibilných náhradných dielov.
- Vytvorenie trhu s druhotnými surovinami, a na tento účel zvážiť aj požiadavky na percentuálny podiel recyklovaného obsahu a podporovať menšie využívanie prvotných surovín.
- Rýchle vykonávanie ambiciózneho stratégie pre udržateľný textil a vytvorenie mechanizmu na zabezpečenie informovanosti spotrebiteľov o tom, či výrobok spĺňa kritériá udržateľnosti.
- Opatrenia EÚ, ktoré umožnia spotrebiteľom používať výrobky dlhobehjšie a budú ich k takému používaniu podnecovať.
- Prísnejšie výrobné normy a spravodlivé pracovné podmienky vo výrobnom reťazci a celom hodnotovom reťazci.

V nadväznosti na Konferenciu o budúcnosti Európy Komisia oznámila „**novú generáciu**“ **panelových diskusií občanov** s cieľom viesť konzultácie s náhodne vybranými občanmi pred predstavením určitých kľúčových návrhov na európskej úrovni. Potravinový odpad patril medzi prvé tri témy (spolu s virtuálnymi svetmi a vzdelávacou mobilitou), ktorými sa mali občania zaoberať, pričom od decembra 2022 do februára 2023 boli zvolané tri panelové stretnutia. Hoci panelová diskusia občanov nebola súčasťou konzultácií organizovaných na účely tohto posúdenia vplyvu, odporúčania občanov<sup>1</sup> podporia prácu Komisie v oblasti

---

<sup>1</sup> Európska komisia, Záverečné odporúčania z európskej panelovej diskusie občanov o potravinovom odpade, február 2023, [flw\\_eu-actions\\_fwrt\\_20230210\\_recom-cit\\_0.pdf \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/food/systems/action-plan/2023-02-23-ec-commission-recommends-citizen-panel-discussions-on-food-waste).

predchádzania vzniku potravinového odpadu a zohľadnili sa pri príprave legislatívneho návrhu, ktorým sa stanovujú ciele na zníženie objemu potravinového odpadu v celej EÚ. Čo je dôležité, odporúčania občanov budú slúžiť ako vodidlo pre členské štáty pri dosahovaní cieľov EÚ na zníženie objemu potravinového odpadu.

## 1- Správa občanov z panelovej diskusie občanov o potravinovom odpade organizovanej Európskou komisiou

V nadväznosti na záverečné odporúčania Konferencie o budúcnosti Európy sa Komisia vo svojom oznámení *Meniť víziu na konkrétne kroky* (zo 17 júna 2022) zaviazala umožniť panelovým diskusiám občanov posúdiť a vypracovať odporúčania ešte pred niektorými kľúčovými návrhmi.

Prvú z tejto **novej generácie panelových diskusií občanov** zorganizovali Generálne riaditeľstvo pre zdravie a bezpečnosť potravín a Generálne riaditeľstvo pre komunikáciu od 16 decembra 2022 do 12. februára 2023 na tému **znižovania potravinového odpadu**. Panelové diskusie boli zvolané v kontexte prípravných prác na účely navrhovanej *revízie rámcovej smernice o odpade*<sup>2</sup>, v prípade ktorej Komisia zvažovala možnosť stanovenia právne záväzných cieľov zníženia množstva potravinového odpadu, ktoré by mali členské štáty dosiahnuť do roku 2030.

### I. Panel

Panel bol **zložený** zo 147 náhodne vybraných občanov, pričom pri jeho zostavovaní sa zohľadnila rôznorodosť v EÚ z hľadiska veku, pohlavia, sociálno-ekonomického zázemia, vzdelania a geografie (národnosť a bývanie v mestskom/vidieckom prostredí). Občania sa stretli počas troch víkendov, aby formulovali odporúčania o tom, ako posilniť opatrenia na zníženie potravinového odpadu v EÚ.

**Pomáhali** im pritom profesionálni moderátori a facilitátori, odborníci Komisie a výbor pre vedomosti vrátane externých odborníkov.

Diskusie v rámci panela sa zameriavali na celkový cieľ návrhu – urýchliť znižovanie potravinového odpadu v EÚ – a budúce vykonávanie takýchto právnych predpisov EÚ. Cieľom panelovej diskusie občanov bolo zhromaždiť názory občanov na opatrenia, ktoré by mali prijať členské štáty, účastníci v potravinovom dodávateľskom reťazci, občania a ďalšie súkromné aj verejné zainteresované strany s cieľom zintenzívniť úsilie o znižovanie potravinového odpadu a dosahovanie budúcich cieľov.

### II. Odporúčania

Občania pri svojej práci na zostavovaní odporúčaní preukázali **vysokú mieru odhodlanosti a zaangażovanosti**. Počas prvého panelového stretnutia občania položili viac než 80 otázok, z ktorých mnohé presahovali rámec témy potravinového odpadu a zameriavali sa na všeobecnejšie fungovanie potravinových systémov a ktorým sa odborníci ďalej venovali. Občania chceli **posilniť svoj vplyv a účasť na potravinovej politike EÚ** a takisto žiadali zriadenie miestnych a národných fór na zapojenie občanov. Zaujímali sa o ďalšie kroky a spôsoby, ako by mohli pokračovať v práci na téme potravinového odpadu, pričom niektorí navrhovali, aby boli občania užšie zapojení do výskumu EÚ zameraného na potravinový odpad alebo aby boli zastúpení počas diskusií o legislatívnom návrhu v Európskom parlamente. Zároveň vyjadrili želanie, aby sa **panelovej diskusii občanov poskytla väčšia viditeľnosť a pokrytie**, a zhostili sa novej úlohy **ambasádorov predchádzania vzniku potravinového odpadu** a tvorcov zmien vo svojich jednotlivých sieťach.

---

<sup>2</sup> Navrhovaná revízia rámcovej smernice o odpade sa vzťahuje na potravinový aj textilný odpad.

V 23 odporúčaniach, ktoré sú výsledkom týchto panelových diskusií a ktoré sú uvedené v prílohe, sa uplatňuje **široký prístup k potravinovým systémom** s cieľom zapojiť všetkých aktérov a posilniť spoluprácu v rámci potravinového dodávateľského reťazca. Tento **komplexný prístup** sa prejavuje aj v troch témach, na ktoré sa vzťahujú odporúčania občanov: 1. Spolupráca v potravinovom hodnotovom reťazci: z farmy na stôl; 2. Iniciatívy potravinárskych podnikov a 3. Podpora zmeny správania spotrebiteľov.

V odporúčaniach občanov sa znižovanie potravinového odpadu spája s **férovým a spravodlivým potravinovým dodávateľským reťazcom, ktorý zaisťuje solidaritu** (napr. podporuje miestnych výrobcov a podniká kroky proti nekalým obchodným praktikám, ktoré môžu viesť k potravinovému odpadu, ako je rušenie objednávok na poslednú chvíľu). Vzhľadom na rastúce problémy v súvislosti s potravinovou bezpečnosťou sa odporúčajú mechanizmy na uľahčenie redistribúcie nadbytočných potravín ľuďom v núdzi (napr. siete a digitálne riešenia na prepojenie darcov z potravinárskych podnikov s potravinovými bankami a charitatívnymi organizáciami) a vyzýva sa k rozšíreniu vymedzenia potravinového odpadu tak, aby sa doň zahrnuli aj nepozbierané potraviny a podporil sa zber zvyškov úrody.

V odporúčaniach sa opätovne potvrdzuje potreba **prístupu založeného na dôkazoch**, aby sa účinne usmernilo predchádzanie vzniku potravinového odpadu zo strany všetkých účastníkov, čím sa poukazuje na dôležitosť monitorovania. Zároveň sa uznáva, že je potrebné, aby EÚ stanovila **všeobecný cieľ** znížiť potravinový odpad a aby členské štáty podnikli kroky na zaručenie jeho splnenia. Významnú úlohu zohráva **vzdelávanie** o potravinách a predovšetkým potravinovom odpade, ktoré si získalo najväčšiu podporu občanov. Občania vyzývajú, aby sa vzdelávanie o potravinách začlenilo do školských osnov, aby tak už od raného veku prispievalo k lepšiemu pochopeniu a oceneniu hodnoty potravín.

### III. Ďalší postup

V niektorých odporúčaniach sa zohľadňuje **prebiehajúca práca** Európskej komisie, ktorá sa spolu s členskými štátmi a zainteresovanými stranami usiluje bojovať proti plytvaniu potravinami v celej EÚ, čím sa potvrdzuje a podporuje skutočnosť, že v tejto oblasti je potrebné konať na úrovni EÚ. Občania napríklad odporúčajú **výmenu údajov a najlepších postupov** v oblasti predchádzania vzniku potravinového odpadu medzi zainteresovanými stranami, čo je základnou súčasťou mandátu [platformy EÚ pre potravinové straty a plytvanie potravinami](#), zriadenej v roku 2016. [Kódex správania EÚ v oblasti zodpovedného podnikania a marketingových postupov v potravinárstve](#), ktorý prijali zainteresované strany v roku 2021 obsahuje výzvu pre **potravinárske podniky, aby prijali konkrétne záväzky**. Usmernenia EÚ zamerané na uľahčenie [darovania potravín<sup>3</sup> môžu podporiť uplatňovanie harmonizovaných prístupov členských štátov, ktorý navrhujú občania EÚ](#).

Občania zároveň požadujú opatrenia, ktoré by pomohli spotrebiteľom predchádzať plytvaniu potravinami, a to vrátane vnútroštátnych a celoeurópskych kampaní na informovanie o súvisiacich hospodárskych a environmentálnych prínosoch a zapojenia prevádzkovateľov potravinárskych podnikov. Z role spotrebiteľov žiadajú občania o podporu, aby vedeli sami prijímať informované rozhodnutia o tom, ako konzumovať a využívať potraviny v súvislosti s dátumom spotreby a dátumom minimálnej trvanlivosti. Riešenie plytvania potravinami zo strany spotrebiteľov je dôležitou súčasťou práce Komisie a v súlade s očakávaniami občanov bude naďalej kľúčovou oblasťou činnosti. Hlavným príkladom v tejto oblasti je [Európske](#)

<sup>3</sup> Ú. v. EÚ C 361, 25.10.2017, s. 1 – 29.

[fórum pre spotrebiteľské plytvanie potravinami](#)<sup>4</sup>, ktoré sa snaží nájsť riešenia a vytvoriť nástroje, ktoré by prispeli k zníženiu spotrebiteľského potravinového odpadu.

V odporúčaniach občanov sa takisto uvádzajú **body na ďalšie zváženie**, ako je prijatie opatrení, ktorými by sa zakázalo ničenie bezpečných nadbytočných potravín. Hoci táto zásada už je zohľadnená v hierarchii odpadového hospodárstva (zakotvenej v európskych právnych predpisoch o odpadoch<sup>5</sup>), Komisia by ju mohla zvážiť aj v práci zameranej na zriadenie udržateľných potravinových systémov, aby sa zaistilo, že sa väčšie množstvo vyprodukovaných potravín využije na ľudskú spotrebu. Ďalšia oblasť zdôraznená v odporúčaniach, na ktorej treba ďalej pracovať, je výskum zameraný na inovačné a udržateľné obaly. V odporúčaniach sa navyše **uvádzajú niektoré oblasti na budúce možné kroky** Komisie, členských štátov a ďalších účastníkov, ako je potreba zlepšiť dosah na občanov v rámci EÚ a ich zapojenie. Mnohí občania pred účasťou v panelových diskusiách nepoznali rozsah potravinového odpadu a súvisiace negatívne vplyvy, ani nevedeli o prebiehajúcej práci na znížení potravinového odpadu a jeho obmedzenie, ktorá sa vykonáva v ich jednotlivých členských štátoch, napríklad v súvislosti s Medzinárodným dňom informovanosti o potravinových stratách a odpade. Komisia bude naďalej spolupracovať s členskými štátmi a zainteresovanými stranami na ďalšom budovaní informovanosti a podpore zmeny správania v oblasti potravinového odpadu.

Pokiaľ ide o tvorbu politík Európskej komisie, **výsledok panelovej diskusie občanov podporí všeobecnú prácu Komisie v oblasti potravinového odpadu a bude slúžiť ako usmernenie, ktoré pomôže členským štátom pri dosahovaní budúcich cieľov.** Odporúčania sú doplnkom k posúdeniu vplyvu a verejnej konzultácii, ktoré vykonala Komisia s cieľom podporiť stanovenie právne záväzných cieľov v oblasti zníženia množstva potravinového odpadu, a zohľadnili sa pri príprave tejto iniciatívy. Okrem toho sa odporúčania občanov poskytnú a bude sa o nich diskutovať v rámci platformy EÚ pre potravinové straty a plytvanie potravinami, ktorá združuje členské štáty a zainteresované strany, aby ich mohli zohľadniť vo svojich programoch na predchádzanie vzniku potravinového odpadu. Občania budú naďalej informovaní o kľúčovom vývoji v EÚ v oblasti predchádzania vzniku potravinového odpadu, ako je napríklad prijatie legislatívneho návrhu.

---

*„Bolo úžasné spolupracovať s ľuďmi z celej EÚ a vidieť, že prevažná väčšina má záujem a snaží sa nájsť ten správny spôsob, ako zlepšiť situáciu s potravinovým odpadom.“*

Lucie, 40 rokov, Česká republika

---

<sup>4</sup> Európska komisia, Projekt EÚ: [Európske fórum pre spotrebiteľské plytvanie potravinami](#), október 2021 – júl 2023.

<sup>5</sup> Ú. v. EÚ L 150, 14.6.2018, s. 109 – 140.

## ZÁVEREČNÉ ODPORÚČANIA Z EURÓPSKEJ PANELOVEJ DISKUSIE OBČANOV O POTRAVINOVOM ODPADE

Č.	Názov odporúčania	Súhlasím	Nesúhlasím	Zdržali sa
1	Čím bližšie k farmárovi, tým lepšie pre zákazníka: menej odpadu, viac udržateľnosti	120	15	5
2	Domáce chute: verejná a súkromná podpora miestnych poľnohospodárov s cieľom znížiť potravinový odpad	119	9	12
3	Podel'te sa, neplytvajte!	93	31	16
4	Výmena údajov a najlepších postupov v rámci Európy	97	27	16
5	Zhromažďovanie údajov v potravinovom dodávateľskom reťazci	101	28	11
6	Na hlase občana záleží: zapojenie občanov do európskej potravinovej politiky	91	37	12
7	Čerstvo natrhané: hodnota sezónnych potravín	103	26	11
8	Celoeurópska sieť na výmenu potravín	84	41	14
9	Plánované nákupy a redistribúcia	85	38	16
10	Reštaurácie sa držia zásady „zjesť s chuťou a celý tanier“	113	17	9
11	Každý odpad niečo váži	73	48	18
12	Systém povinného podávania správ na účely transparentnosti spojený s pokutami a odmenami	68	56	15
13	Celoeurópska legislatíva o likvidácii nepredaných potravín – prístup partnerského učenia vo všetkých členských štátoch	109	20	10
14	Transparentnosť v otázke potravinového odpadu z dôvodu viditeľnosti a prijímania opatrení	102	22	15
15	Inovácie v oblasti balenia a používania obalov podľa potreby	116	18	5
16	Rozšírenie vymedzenia potravinového odpadu s cieľom ušetriť nepozbierané potraviny	110	19	10
17	Presvedčenie dospelých, aby opatrenia proti potravinovému odpadu vnímali ako prioritu	113	20	6
18	Osveta v oblasti stravovania a udržateľné potraviny na základných a stredných školách	123	9	7
19	Propagácia a podpora aplikácií a platforiem, ktoré ponúkajú nevyužitú potraviny a navzájom prepájajú spotrebiteľov	97	25	17
20	Šetrím potraviny, šetrím peniaze: európska kampaň proti potravinovému odpadu v spolupráci s maloobchodníkmi s potravinami počas štyroch víkendov v roku	98	31	10
21	„Zastavme potravinový odpad“: týždeň osvedy na školách o potravinovom odpade	116	16	7
22	Poskytnúť spotrebiteľom všetky kľúčové informácie, aby si boli vedomí svojho vplyvu na potravinový odpad a vedeli sa sami rozhodovať, a aby rozumeli tomu, ako spracovávať, uchovávať a opätovne využiť produkt pred uplynutím dátumu spotreby a po ňom („dátum spotreby“ je ochranný dátum, po ktorom by sa výrobok už nemal konzumovať; „minimálna trvanlivosť“ je dátum, do ktorého si výrobok udrží optimálnu kvalitu)	108	26	5
23	Zavedenie štandardizovaných postupov na maloobchodnej úrovni pri propagácii produktov spotrebiteľom krátko pred uplynutím dátumu trvanlivosti.	109	18	12

## Odporúčania (celé znenie) formulované účastníkmi panelovej diskusie občanov o potravinovom odpade organizovanej Európskou komisiou

### TEMATICKÝ BLOK I – SPOLUPRÁCA V POTRAVINOVOM HODNOTOVOM REŤAZCI: Z FARMY NA STÔL

#### ODPORÚČANIE 1

##### Čím bližšie k farmárovi, tým lepšie pre zákazníka: menej odpadu, viac udržateľnosti

Odporúčame, aby EÚ pokračovala v práci s politikami a iniciatívami na podporu malých výrobcov pri ich obchodovaní s maloobchodníkmi a supermarketmi. Veľkí maloobchodníci/spracovatelia majú v tomto vzťahu jasnú mocenskú prevahu a často usmerňujú obchodovanie vo svoj prospech, čo niekedy vedie k potravinovému odpadu.

Osobitnú pozornosť si vyžadujú tri aspekty:

1. EÚ a jej členské štáty by mali podporovať maloobchodníkov a supermarkety, aby nakupovali vždy od najbližšieho dostupného výrobcu. Okrem toho by mali preskúmať a rozvíjať stimuly, ktoré motivujú maloobchodníkov, aby sa riadili týmito odporúčaniami.
2. EÚ musí monitorovať a sledovať zákaz rušenia na poslednú chvíľu z roku 2019 a byť pripravená zasiahnuť, ak sa nedodržiava.
3. EÚ musí pokračovať v práci s politikami v oblasti nevzhľadných/nesprávne tvarovaných potravín a ďalej skúmať dôsledky odmietnutia takýchto produktov na potravinový odpad.

#### Odôvodnenie

Podpora malých výrobcov a ich predaja v tesnej blízkosti môže viacerými spôsobmi výrazne znížiť potravinový odpad, a to tak v rámci hodnotového reťazca, ako aj v domácnostiach:

- Keď je preprava potravín dlhá a supermarkety sa snažia znížiť náklady zvýšením objemu, pravdepodobne vznikne potravinový odpad.
- Miestni výrobcovia môžu byť prispôsobivejší a rýchlejšie reagovať na zmeny v dopyte, čím sa môže odpad znížiť.
- Potraviny od blízkych výrobcov majú často vyššiu kvalitu a dlhšiu trvanlivosť, čo môže viesť k zníženiu odpadu v domácnostiach.
- Je možné zabrániť likvidácii potravín z dôvodu ich nesprávneho tvaru.
- Ak sa zavedú komplexnejšie predpisy a rámce na podporu malých výrobcov, je možné zabrániť potravinovému odpadu v dôsledku rušenia na poslednú chvíľu.



### **Doplňujúce poznámky**

Pozitívny vplyv na potravinovú bezpečnosť a zdravie.

Zdôraznenie významu kombinácie tohto odporúčania s inými iniciatívami zameranými na správanie spotrebiteľov, informovanosť verejnosti a vzdelávanie s cieľom posilniť spoluprácu medzi zainteresovanými stranami a zlepšiť všeobecné povedomie o potravinovom odpade a jeho vzťahu k miestnej produkcii potravín.

Výzvy:

- Kompromis so zásadou EÚ v oblasti voľného obchodu a voľného trhu, ktorý môže byť dôvodom namietania zo strany veľkých korporácií/maloobchodníkov a lobistických skupín.
- Pri ďalšej práci s týmto odporúčaním je dôležité uvažovať a diskutovať o tom, čo je „miestne“ a čo je „krátky dodávateľský reťazec“, pretože na úrovni EÚ neexistuje pre spoločné vymedzenie týchto pojmov.
- Sezónnosť produktov a dopytu spotrebiteľov môže predstavovať problém pre potenciálne obmedzenú ponuku vyplývajúcu zo zamerania sa na potraviny z krátko potravinového dodávateľského reťazca.

### **ODPORÚČANIE 2**

#### **Domáce chute: verejná a súkromná podpora miestnych poľnohospodárov s cieľom znížiť potravinový odpad**

Odporúčame miestnym a regionálnym orgánom, aby podporovali miestnych poľnohospodárov praktickými riešeniami a iniciatívami zameranými na znižovanie potravinového odpadu. Cieľom je podporiť zainteresované strany, aby užšie spolupracovali na realizácii týchto iniciatív, a tým vytvorili udržateľný potravinový systém, ktorý bude prínosom pre poľnohospodárov aj spotrebiteľov.

Navrhujeme, aby miestne orgány odštartovali niekoľko iniciatív:

1. daňové úľavy a dotácie pre malých poľnohospodárov;
2. podpora miestnych poľnohospodárov pri hľadaní nových trhov, na ktorých môžu byť chránení pred nespravodlivými mocenskými vzťahmi s maloobchodníkmi, napríklad pridelením verejných priestorov na predaj;
3. podpora inkluzívnych procesov a iniciatív so zainteresovanými stranami v hodnotovom reťazci v prospech práce s potravinovým odpadom, napríklad propagovaním používania „aplikácií na zníženie potravinového odpadu“ v meste;
4. podpora združení a iných subjektov, ktoré podporujú miestnych poľnohospodárov v otázkach potravinového odpadu, ako sú napríklad potravinové banky.



### **Odôvodnenie**

Podpora malých výrobcov a ich predaja v tesnej blízkosti môže viacerými spôsobmi výrazne znížiť potravinový odpad, a to tak v rámci hodnotového reťazca, ako aj v domácnostiach:

- Keď je preprava potravín dlhá a supermarkety sa snažia znížiť náklady zvýšením objemu, pravdepodobne vznikne potravinový odpad.
- Miestni výrobcovia môžu rýchlejšie reagovať na zmeny v dopyte a lepšie sa prispôbiť zmenám, čím sa môže znížiť množstvo odpadu.
- Potraviny od miestnych výrobcov sú často kvalitnejšie a vydržia dlhšie, čo znamená, že skrátenie hodnotového reťazca by znížilo množstvo odpadu na úrovni dopravy aj domácností.

### **Doplňujúce poznámky**

- o Zdôraznenie významu kombinácie tohto odporúčania s inými iniciatívami zameranými na správanie spotrebiteľov, informovanosť verejnosti a vzdelávanie s cieľom posilniť spoluprácu medzi zainteresovanými stranami a zlepšiť všeobecné povedomie o potravinovom odpade a jeho vzťahu k miestnej produkcii potravín.

#### Hlavné výzvy

- o Veľký rozsah a zložitosť odporúčania. Analýza a realizácia mnohých navrhovaných iniciatív bude trvať určitý čas a vyžaduje si spoľahlivé systémy monitorovania.
- o Kompromis so zásadou EÚ v oblasti voľného obchodu a voľného trhu, ktorý môže predstavovať problém pre iniciatívu a jej akceptovanie u rôznych zainteresovaných strán.

## **ODPORÚČANIE 3**

### **Podel'te sa, neplytvajte!**

Odporúčame, aby potravinové banky a vo všeobecnosti ďalší distribútori boli na základnej úrovni finančne podporovaní vládami prostredníctvom štrukturálneho systému spoločného v celej Európe namiesto toho, aby primárne fungovali vďaka súkromným darom (financovanie by však nemalo byť na úrovni 100 %, aby sa z toho nestalo podnikanie). Takisto odporúčame platformu, ktorá by spájala rôzne existujúce aplikácie prepájajúce maloobchodníkov s potravinovými bankami. Táto platforma by mala byť ľahko použiteľná, efektívna a riadená centrálné. Odporúčame tiež, aby sa potraviny distribuované (darované alebo predávané za nižšiu cenu) od maloobchodníkov do potravinových bánk dostávali v primeranom čase a v dobrom stave, najlepšie 3 až 5 dní predtým, ako sa pokazia (namiesto súčasného usmernenia, v ktorom sa uvádza 48 hodín). Motiváciou pre túto činnosť by mohol byť odpočet dane pre maloobchodníkov, ktorý by sa znižoval podľa toho, ako sa blíži dátum trvanlivosti distribuovaných potravín. Na splnenie nároku na tento odpočet by maloobchodníci museli darovať určité minimálne množstvo potravín.

### **Odôvodnenie**

Keďže v súčasnom systéme nie je možné úplne zabrániť potravinovému odpadu, mali by sme aspoň pracovať na tom, aby sme zachránili nadbytočné potraviny. V tejto súvislosti by sme mali využiť všetky dostupné nástroje (potravinové banky, aplikácie, relevantné združenia, iniciatívy atď.).

**Doplňujúce poznámky**

Výzvou je nájsť spôsob, ako posilniť kapacitu potravinových bánk bez toho, aby sa z nich stalo podnikateľské odvetvie (keďže radšej chceme riešiť potravinový odpad na úrovni dodávateľského trhu).

**ODPORÚČANIE 4****Výmena údajov a najlepších postupov v rámci Európy**

Odporúčame, aby vlády vo všetkých krajinách poskytovali údaje a najlepšie postupy týkajúce sa opatrení s cieľom zamerať sa na všetky časti reťazca potravinového odpadu, od výrobcov po spotrebiteľov, na platforme Európskej komisie pre potravinový odpad ([platforma EÚ pre potravinové straty a plytvanie potravinami](#)). Tieto informácie bude potom spravovať a analyzovať osobitný výbor výskumných pracovníkov EÚ, ktorí pracujú na podpore osvedčených postupov a ich jednoduchom sprístupnení. Údaje o osvedčených postupoch by sa mali kategorizovať podľa druhov produkcie a druhov spotreby. Okrem toho chceme podporovať sieť miest/regiónov, aby mali prístup k údajom a využívali postupy, ktoré pre nich najlepšie fungujú na základe podobných modelov spotreby a produkcie. Pre tieto lokality sa sieť nastaví tak, aby sa od seba navzájom učili na základe týchto podobností. Na tento účel by sa mohla uplatniť koncepcia „partnerských miest“: mestá s podobnými problémami v oblasti potravinového odpadu spolupracujú na ich riešení.

**Odôvodnenie**

Najlepšie postupy by sa mohli vymieňať efektívnejšie a konzistentnejšie. Využila by sa aj platforma EÚ pre potravinové straty a plytvanie potravinami, sieť Eurocities a koncepcia „partnerských miest“. Chceme posilniť spoluprácu miest a regiónov v celej Európe.

**Doplňujúce poznámky****ODPORÚČANIE 5**

## Zhromažďovanie údajov v potravinovom dodávateľskom reťazci

Odporúčame, aby niektorý orgán EÚ alebo iné agentúry či výskumné inštitúcie zbierali údaje o tom, za akých okolností (ako, kde, kto, prečo a kedy) vzniká v potravinovom dodávateľskom reťazci potravinový odpad. Tieto údaje by sa mohli zbierať napríklad prostredníctvom:

1. individuálneho správania spotrebiteľov meraním pomocou aplikácie;
2. osobného zberu údajov cez prieskum Eurobarometra;
3. prieskumov zaslaných školám a iným vzdelávacím organizáciám. Môžu sa uskutočniť pred školskou intervenciou zameranou na potravinový odpad, alebo po nej;
4. využitia panelovej diskusie občanov ako reprezentatívnej kohorty na výskumné účely;
5. štúdie realizovanej zaznamenávaním správania spotrebiteľov, ktorá by mohla byť intervenčnou štúdiou. Inšpirácia z panelov skúmania spotrebiteľov BE/NE;
6. využitia vedecky overených opatrení z univerzít;
7. pozorovacích štúdií – osobitne tých, ktoré skúmajú skutočné množstvá odpadu na základe existujúcich postupov nakladania s odpadom v mestách a obciach;
8. zhromažďovania a porovnávanie faktúr z interakcií medzi supermarketmi a poľnohospodármi;
9. štandardizácie formulárov na podávanie správ o odpade.

### Odôvodnenie

Toto odporúčame, pretože ak vieme, kde, kedy a prečo plytváme potravinami, môžeme spustiť cielenejšie kampane na zvyšovanie informovanosti a poskytnúť podrobný prehľad o tom, kde možno najvýraznejšie ovplyvniť zníženie potravinového odpadu. Naša skupina je presvedčená, že zhromaždením presnejších údajov o tom, kde presne v potravinovom reťazci sa plytvá potravinami, budeme môcť účinnejšie zamerať naše riešenia týkajúce sa potravinového odpadu. Súčasná spoločná metodika zberu údajov EÚ o potravinovom odpade [vymedzená v delegovanom rozhodnutí Komisie (EÚ) 2019/1597] sa zameriava na meranie množstva odpadu, zatiaľ čo cieľom nášho návrhu je získať podrobnejšie údaje o tom, kto, kedy a kde plytvá potravinami. Tieto dodatočné projekty/iniciatívy na zhromažďovanie údajov by sa mohli použiť na doplnenie kvantitatívnych údajov zhromaždených v novom ročnom hlásení od členských štátov. Poskytnú by konkrétnejšie údaje o okolnostiach vzniku potravinového odpadu (čo, ako, kto, kedy a kde).

### Doplňujúce poznámky

**Poznámky k údajom, ktoré chceme zbierať:** Mali by sme zbierať údaje o okolnostiach vzniku potravinového odpadu (čo, ako, kto, kedy a kde). **Čo/kedy:** Akými potravinami plytváme a za akých okolností? Čo presne ľudia vyhadzujú – koľko gramov zostáva na tanieri? Údaje o tom, koľko nakupujeme a koľko z toho vyhadzujeme. **Ako:** Ako sa plytvá potravinami – vyhadzujú sa? Varia sa príliš neskoro/sú pokazené/po dátume spotreby? Nakúpili sme príliš veľa? Mohli by sa vziať do úvahy aj kultúrne rozdiely. **Kto:** Kto v dodávateľskom reťazci plytvá potravinami – distribútori, spotrebiteľia atď.? Existuje

rozčlenenie na úrovni spotrebiteľa ukazujúce, ktorí spotrebiteľia plytvajú potravinami najviac – mohlo by to súvisieť s vekom alebo krajinou? (Poznámka: budú ľudia chcieť poskytnúť tieto údaje?)

V súvislosti s bodom 5: Inšpirujeme sa spoločnosťou Growth from Knowledge/GfK.

Táto skupina je presvedčená, že je veľmi dôležité rešpektovať súkromie a osobné údaje európskych občanov. Všetky štúdie vykonané na základe nášho odporúčania by to mali dodržiavať.

## **ODPORÚČANIE 6**

### **Na hlase občana záleží: zapojenie občanov do európskej potravinovej politiky**

Odporúčame zriadenie miestnych a národných fór na zapojenie občanov, ktoré budú vychádzať z Konferencie o budúcnosti Európy a aktuálnej panelovej diskusie občanov EÚ o potravinovom odpade. Tieto fóra by mali úlohu sledovať a monitorovať vnútroštátne stratégie vykonávania smerníc EÚ o znižovaní potravinového odpadu z pohľadu občanov a poskytovať poradenstvo v tejto oblasti. Okrem toho odporúčame, aby súčasťou platformy EÚ pre potravinový odpad bolo zastúpenie občanov a ich interakcia, ktorou by sa koordinovali výmeny medzi fórami na zapojenie občanov. Na vnútroštátnej úrovni aj na úrovni EÚ by fóra mali ponúkať platformu na výmenu informácií a vzájomné učenie medzi občanmi/spotrebiteľmi, zainteresovanými stranami a tvorcami politik.

#### **Odôvodnenie**

Toto odporúčanie ponúkame, pretože je dôležité dať občanom hlas, zabezpečiť spravodlivý a transparentný proces a umožniť občanom a tvorcami rozhodnutí, aby sa navzájom koordinovali a učili sa od seba. Občania sú odborníkmi na vlastný život a ich hľadiská sa musia brať do úvahy na miestnej a celoštátnej úrovni aj na úrovni EÚ.

#### **Doplňujúce poznámky**

## **ODPORÚČANIE 7**

### **Čerstvo natrhané: hodnota sezónnych potravín**

Odporúčame zmenu spotrebiteľských návykov tým, že ich budeme informovať o hodnote sezónnych potravín. Malo by sa to realizovať prostredníctvom zrozumiteľných označení v obchodoch, ktoré spotrebiteľom umožnia jasne identifikovať sezónnu produkciu. Informácie o sezónnosti by sa mali širokej verejnosti poskytovať aj prostredníctvom verejných informačných kampaní. Informovanie spotrebiteľov prostredníctvom označení na regáloch a kampaní môže motivovať výrobcov, aby pestovali sezónne produkty. Ďalej odporúčame zostavovanie lepších údajov o najúčinnějších metódach na stimuláciu produkcie sezónnych produktov a obmedzenie dovozu mimosezónnych potravín s nízkou kvalitou.

#### **Odôvodnenie**

Toto odporúčanie ponúkame, pretože mimosezónne potraviny sú často dovážané a/alebo majú horšiu kvalitu ako sezónne potraviny. Produkcia s vyššou kvalitou môže ovplyvniť správanie spotrebiteľov, pretože zvyčajne si potraviny vyššej kvality viac ceníme, a tým menej plytváme.

#### **Doplňujúce poznámky**

## **TEMATICKÝ BLOK II – INICIATÍVY POTRAVINÁRSKÝCH PODNIKOV**

### **ODPORÚČANIE 8**

#### **Celoeurópska sieť na výmenu potravín**

Odporúčame, aby boli hlavní distribútori priamo prepojení prostredníctvom registra na celoeurópskom webovom sídle, ktorý umožní výmenu potravín s blížiacim sa dátumom spotreby alebo nadbytočných potravín. Táto webová stránka by bránila vzniku potravinového odpadu tým, že by umožnila komunikáciu v rámci jednotlivých úrovní (pozri ďalej) a ďalšej sektorovej jednotky v dodávateľskom reťazci. Podniky sa môžu zaregistrovať a ponúkať alebo nakupovať nadbytočné potraviny za nižšiu cenu. Existovali by tri úrovne:

1. prvú úroveň by tvorili výrobcovia, poľnohospodári a distribútori;
2. do druhej úrovne by boli zaradené supermarkety, potravinové banky a komunitné vývarovne;
3. do tretej úrovne by patrili spotrebiteľia a domácnosti.

#### **Odôvodnenie**

Občania neposkytli odôvodnenie.

#### **Doplňujúce poznámky**

### **ODPORÚČANIE 9**

#### **Plánované nákupy a redistribúcia**

Odporúčame vypracovať právny rámec na harmonizáciu právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa postupov pre celý dodávateľský reťazec, pokiaľ ide o redistribúciu nadbytočných potravín a potravín s blížiacim sa dátumom spotreby, pričom sa zohľadnia bezpečnostné predpisy a prognózy vyplývajúce z údajov. Nákupy by sa mali prispôbiť tomu, čo sa predá. Supermarkety a dodávatelia by mohli byť motivovaní výhodami (napríklad prostredníctvom daňových úľav) za predaj za nižšiu cenu alebo darovanie.

**Odôvodnenie**

Občania neposkytli odôvodnenie.

**Doplňujúce poznámky**

**ODPORÚČANIE 10**

**Reštaurácie sa držia zásady „zjesť s chuťou a celý tanier“**

Európskym inštitúciám odporúčame tento plán na zníženie potravinového odpadu v reštauráciách. Po splnení určitých kvalitatívnych kritérií (napríklad takých, aké sú uvedené ďalej, a niektorých ďalších) by sa všetkým typom reštaurácií povolilo zobrazovať logo (harmonizované v celej EÚ). Logo by propagovalo možnosť vziať si domov nedojedené porcie a čašníci by mali na tento účel poskytovať obaly. Reštaurácie, ktoré tento plán s logom zavedú, by do svojich jedálnych lístkov napísali dodatočný text „nedojedené porcie si môžete zobrať domov“. Ak stále zostane nejaké pripravené jedlo, malo by sa ponúknuť zamestnancom. Ak zostanú v kuchyni nepoužité suroviny, mali by sa ponúknuť potravinovým bankám/iným charitatívnym inštitúciám.

Nejedlé potraviny by sa mali využiť na výrobu obnoviteľnej energie. Na povzbudenie reštaurácií, aby splnili tieto kvalitatívne kritériá (alebo ďalšie kvalitatívne kritériá), by sa mala reštauráciám poskytnúť finančná podpora na realizáciu tohto plánu. Daňová úľava by mohla slúžiť ako finančná motivácia a mohla by sa poskytnúť aj ďalšia pomoc. Keďže nevyužitú zvyšky z kuchyne sa môžu vážiť alebo merať, mohli by sa monitorovať a brať do úvahy pri určovaní daňovej úľavy.

**Odôvodnenie**

Toto odporúčame, pretože by to znížilo potravinový odpad pochádzajúci z reštaurácií a výrazne by to znížilo efekt zahanbenia, ku ktorému môže dôjsť pri požiadaní o nedojedené jedlo. Ak reštaurácie budú fungovať ako vzory, povzbudí to súkromné domácnosti, aby takisto znížili potravinový odpad.

**Doplňujúce poznámky**

## **ODPORÚČANIE 11**

### **Každý odpad niečo váži**

Odporúčame, aby organizácie zodpovedné za nakladanie s odpadom boli povinné vážiť alebo merať organický odpad. Z krátkodobého hľadiska by sa plán mal zamerať na verejné inštitúcie (napr. školy a nemocnice), celé štvrte alebo okresy a z dlhodobého hľadiska by mal zahŕňať aj súkromné domácnosti. Zástupcovia týchto inštitúcií/okresov a v neskoršej fáze aj súkromných domácností by mali pravidelne dostávať správy a porovnania s predchádzajúcimi obdobiami a porovnania s inými subjektmi. To vedie k väčšej informovanosti a motivuje k zníženiu potravinového odpadu. Nemusí sa merať rovnakým spôsobom vo všetkých krajinách, stačí, ak sú údaje porovnateľné v príslušnej krajine.

### **Odôvodnenie**

Odporúčame to, pretože by to zvýšilo informovanosť medzi spotrebiteľmi. Takisto by to slúžilo ako motivácia na zlepšenie a zníženie potravinového odpadu. Výsledky odporúčania možno merať z krátkodobého aj dlhodobého hľadiska, čo poskytuje určitú motiváciu na zníženie potravinového odpadu.

### **Doplňujúce poznámky**

## **ODPORÚČANIE 12**

### **Systém povinného podávania správ na účely transparentnosti spojený s pokutami a odmenami**

Odporúčame zaviesť systém podávania správ (podobný najmä certifikácii ISO), ktorý by stanovil špecifické normy v celom hodnotovom reťazci vrátane producentov, výrobcov, maloobchodníkov, supermarketov, reštaurácií a hotelov. Malo by sa v ňom rozlišovať medzi veľkými a malými/strednými podnikmi (MSP) na základe existujúcich kategórií klasifikácie veľkostí spoločností. V prípade porušenia noriem by sa mali uložiť pokuty a ak spoločnosti prekročia svoje ciele, mali by získať odmeny. Mal by existovať relatívny systém pokutovania úmerný závažnosti priestupku a veľkosti spoločnosti. Odmeny by mali byť založené predovšetkým na systéme označovania, napríklad na stupňoch ABC, prípadne finančných stimuloch, najmä pre MSP. Podávanie správ musia mať za úlohu nezávislí a externí audítori, nie spoločnosti. Za zabezpečenie vykonávania a monitorovania sú zodpovedné verejné orgány na úrovni členských štátov (napr. ministerstvá alebo regulačné orgány). Údaje by mali byť verejne prístupné a mali by umožňovať partnerské učenie. Komisia by mala mať funkciu dohľadu a koordinácie.

### **Odôvodnenie**

Na účely transparentnosti je dôležité, aby boli údaje o označeniach k dispozícii a prístupné pre ľudí, ktorí chcú získať aj viac informácií okrem označenia.

### **Doplňujúce poznámky**



### **ODPORÚČANIE 13**

#### **Celoeurópska legislatíva o likvidácii nepredaných potravín – prístup partnerského učenia vo všetkých členských štátoch**

Je potrebné zabezpečiť, aby sa potravinové výrobky využili v rôznych fázach pred likvidáciou. Prioritou je zabrániť vzniku potravinového odpadu, ale ak to nie je možné, uplatňuje sa tento cyklus: ľudská spotreba, živočíšna spotreba, biopalivo a kompostovanie. Členské štáty sú zodpovedné za vybudovanie požadovanej infraštruktúry, ktorá umožní realizáciu. EÚ stanovuje všeobecný cieľ znížiť potravinový odpad o určitý percentuálny podiel. Členské štáty stanovujú vnútroštátne normy tak, aby sa cieľ EÚ spoločne dosiahol. Členské štáty môžu zaviesť buď dobrovoľné, alebo povinné opatrenia, ktoré majú spoločnosti dodržiavať. Zníženie musí byť vyčísliteľné. Po pilotnej fáze, ktorá sa zameriava na supermarkety, a úpravách na základe partnerského učenia by sa najlepšie postupy mali stať usmernením pre všetky členské štáty.

#### **Odôvodnenie**

Francúzsky príklad nefunguje, takže potrebujeme lepšie riešenie, napríklad platformu ako vo Fínsku, kde spoločnosti môžu nahradiť potraviny, ktoré by sa inak vyhodili. Zákon zakazujúci potravinový odpad by mal byť všeobecný, aby zodpovedal rozdielnym kultúram členských štátov.

#### **Doplňujúce poznámky**

### **ODPORÚČANIE 14**

#### **Transparentnosť v otázke potravinového odpadu z dôvodu viditeľnosti a prijímania opatrení**

Odporúčame, aby všetci účastníci v rámci potravinového dodávateľského reťazca okrem jednotlivých domácností mali povinnosť transparentne merať potravinový odpad a podávať správy o tom, ako ho riešia a ako s ním nakladajú. Ďalší dôraz by sa mal klásť aj na potrebu nových možností zberu údajov, ako aj na zahrnutie potravinových strát v poľnohospodárstve.

Okrem toho by mali nasledovať diferencované stimuly na podporu dobrovoľných dohôd s cieľom podnietiť inštitúcie, aby zohrávali priekopnícku úlohu. K dôležitosti prispievajú aj nápravné opatrenia zamerané na začlenenie všetkých účastníkov potravinového dodávateľského reťazca (okrem jednotlivých domácností).

EÚ by mala vyhodnotiť najlepšie postupy jednotlivých členských štátov v súvislosti s ich existujúcimi štruktúrami podávania správ a príslušnými stimulmi, ako aj nápravnými opatreniami. Pomôže to vytvoriť ďalší integrovaný rámec pre EÚ, aby boli údaje

porovnateľnejšie.

#### **Odôvodnenie**

Odporúčame to, pretože informovanosť o existujúcom potravinovom odpade je základom pre uplatňovanie ďalších prístupov, ako sú stimuly, inovačné dobrovoľné dohody a nápravné mechanizmy na zabránenie potravinovému odpadu.

#### **Doplňujúce poznámky**

Ako príklad stimulov by sa mohla použiť celoeurópska technika označovania s cieľom využiť výhody marketingových stratégií. Ďalším príkladom by mohla byť primeraná finančná kompenzácia za zníženie potravinového odpadu.

### **ODPORÚČANIE 15**

#### **Inovácie v oblasti balenia a používania obalov podľa potreby**

Odporúčame ďalej investovať do vedeckého výskumu inovatívnych a alternatívnych udržateľných spôsobov balenia. Pomáha to predĺžiť trvanlivosť, zlepšiť veľkosť balenia s cieľom znížiť potravinový odpad a zaistiť vyššiu bezpečnosť potravín pri preprave. EÚ by mala tieto inovácie finančne a politicky podporovať prostredníctvom vhodných programov, ako je napríklad financovanie startupov a menších inovačných síl. Okrem toho odporúčame podporovať maloobchodníkov, aby predávali potraviny bez obalu, ak je to možné bez ohrozenia ich bezpečnosti.

#### **Odôvodnenie**

Odporúčame to, pretože sa stále veľmi využívame obaly, najmä pokiaľ ide o prepravu a bezpečnosť potravín. Preto sme presvedčení, že podpora inovácií (výskumu/startupov) v oblasti environmentálne vhodných obalov môže prispieť k dosiahnutiu nášho cieľa. Na jednej strane by sa úpravou veľkosti obalov rýchlo sa kaziacich potravín znížil potravinový odpad, pričom treba vziať do úvahy riziko väčšieho odpadu z obalov (uvedený výskum by sa mal zamerať na to, aby sa tomu zabránilo). Na druhej strane by sa mali ponúkať jednotlivé porcie, na ktoré by si zákazníci mohli priniesť vlastnú nádobu (na zníženie potravinového odpadu, ako aj iných druhov odpadu). Ak vyviníme štruktúru obalov šetrných k životnému prostrediu a prispôbíme príslušnú infraštruktúru, nakoniec môžeme dosiahnuť prijatie zo strany spotrebiteľov.

#### **Doplňujúce poznámky**

### **ODPORÚČANIE 16**

#### **Rozšírenie vymedzenia potravinového odpadu s cieľom ušetriť nepozbierané potraviny**

Odporúčame, aby sa nepozbierané potraviny začlenili do európskeho vymedzenia potravinového odpadu. Takisto chceme, aby poľnohospodári mali možnosť uvádzať na trh produkty, ktoré nie sú úplne dokonalé, ale aj tak sú jedlé. Aby sa zabránilo potravinovým stratám, poľnohospodári by mali dostať značky s oznámením, že nepozbierané potraviny môžu pozbierať súkromné domácnosti a mimovládne organizácie.

Túto myšlienku treba oznámiť dvom skupinám:

- občanom prostredníctvom kampane, ktorá je vypracovaná v odporúčaní 20,
- poľnohospodárom prostredníctvom ministerstiev poľnohospodárstva členských štátov. Ministerstvá by mali zavádzať toto odporúčanie v spolupráci s miestnymi samosprávami a združeniami výrobcov.

#### **Odôvodnenie**

Odporúčame to, pretože je nerozumné plytvať jedlými potravinami. Priamy zber pomáha uznať prácu, ktorú robia poľnohospodári, a oceniť potraviny, ktoré produkujú.

#### **Doplňujúce poznámky**

Výzvou je, aby sme neobviňovali poľnohospodárov.

### **ODPORÚČANIE 17**

#### **Presvedčenie dospelých, aby opatrenia proti potravinovému odpadu vnímali ako prioritu**

Odporúčame, aby každý členský štát zaviedol program pre dospelých s cieľom zvýšiť informovanosť a znalosti o nákladoch potravinového odpadu a výhodách jeho prevencie na celoštátnej, regionálnej a miestnej úrovni.

Mal by byť založený na najlepších dostupných údajoch (odporúčanie 5), aby sa zdôraznila naliehavosť problému. Mal by zahŕňať aplikácie (odporúčanie 18), kampane (odporúčanie 4 a 20), ďalšie vzdelávanie a odbornú prípravu pre ľudí pracujúcich v potravinárskom priemysle, interné programy odbornej prípravy pre odborníkov, ako aj dokumentárne a televízne programy na túto tému. Mohlo by ísť napríklad o krátke reklamy ukazujúce výhody opätovného použitia jedla, propagáciu nedele ako dňa dojedania zvyškov a vytvorenie herných programov so súťažami vo varení pre mladých dospelých, aby sa zapojili aj vysielatelia.

Dôležité je informovať ľudí prostredníctvom jednoduchých správ alebo tzv. nudges

o ekonomických a environmentálnych výhodách nevytvárania potravinového odpadu.

Kľúčovým prispievateľom k šíreniu informácií by mohli byť médiá, najmä verejnoprávne rozhlasové a televízne stanice, tlač, sociálne médiá, verejné inštitúcie, múzeá a maloobchodníci. Existujúce inštitúcie EÚ by mohli vytvoriť zdroje na podporu členských štátov (napríklad Dom európskej histórie).

#### **Odôvodnenie**

Odporúčame to, pretože iné odporúčania sa zaoberajú vzdelávaním detí, ale potrebujeme aj opatrenia, ktoré majú okamžitý krátkodobý vplyv na súčasnú generáciu, ktorá nakupuje a varí.

#### **Doplňujúce poznámky**

Výhodou je, že nudges zamerané na boj proti potravinovému odpadu používané v supermarketoch vyvážia marketing, ktorý presvedča ľudí, aby nakupovali viac, ako potrebujú.

## **ODPORÚČANIE 18**

**Osveta v oblasti stravovania a udržateľné potraviny na základných a stredných školách**

Odporúčame zahrnúť témy udržateľných potravín a výživy do učebných plánov základných a stredných škôl, a to buď vytvorením nových povinných samostatných kurzov, ktoré už existujú v niektorých krajinách, a/alebo začlenením do existujúcich povinných predmetov. Cieľom tohto odporúčania je zvýšiť povedomie žiakov o potravinovom odpade prostredníctvom diskusií o sociálno-ekonomických hodnotách, udržateľnej výrobe a spotrebe, nákupnom správaní, hospodárení domácností a prostredníctvom praktických skúseností, ktoré zblížujú školy a farmy. Na to, aby mohlo toto odporúčanie fungovať, je potrebné splniť dva predpoklady, ktoré očakávame, že EÚ zrealizuje. Po prvé potrebujeme kampaň na zvýšenie informovanosti viacerých zainteresovaných strán s cieľom vytvoriť a zvýšiť dynamiku v súvislosti s touto témou (odporúčanie 20). Po druhé musíme podporovať učiteľov prostredníctvom školení, pedagogických výmen a materiálov, pričom musíme využiť existujúce siete a overené najlepšie postupy. Hoci uznávame, že zavedenie týchto zmien môže určitý čas trvať, je dôležité už teraz organizovať na školách akčné dni alebo týždne na tému potravinového odpadu a mobilizovať pritom rôznych spoločenských aktérov (odporúčanie 21).

### **Odôvodnenie**

Potravinový odpad je symptómom širších systémových problémov, ktoré súvisia s tým, ako v súčasnosti v Európe produkujeme, nakupujeme a konzumujeme potraviny, a preto každé pedagogické opatrenie musí ísť nad rámec potravinového odpadu a zaoberať sa hodnotami a želanou budúcnosťou produkcie a spotreby v Európe. Vzdelávanie zostáva vnútroštátnou právomocou a každý členský štát má iné učebné plány. Uznávame tieto rozdiely a zároveň vyzývame EÚ, aby podporovala ambiciózne opatrenia prostredníctvom nových a/alebo existujúcich vyučovacích predmetov, ako sú geografia alebo ekonómia.

### **Doplňujúce poznámky**

## **ODPORÚČANIE 19**

### **Propagácia a podpora aplikácií a platforiem, ktoré ponúkajú nevyužité potraviny a navzájom prepájajú spotrebiteľov**

Odporúčame, aby EÚ propagovala a podporovala existujúce aplikácie a platformy, ako sú Olio alebo FoodSharing.de. Nástroje, ktoré sa majú propagovať, musia spĺňať určité základné kritériá a musia byť podľa nich posudzované: jednoduchosť používania, bohatosť databázy, nezávislosť, prispôsobivosť miestnym súvislostiam a skutočný vplyv na obmedzenie potravinového odpadu. Orgány EÚ, vnútroštátne a regionálne orgány musia aktívne propagovať najslubnejšie existujúce nástroje a podporovať najmä finančne, ale aj inými spôsobmi, ich rozvoj a údržbu prostredníctvom rôznych výskumných a akčných programov a programov financovania. Verejné financovanie by malo podporovať kvalitatívne a neutrálne informácie bez reklám.

### **Odôvodnenie**

Existuje mnoho aplikácií, ktoré spájajú rôznych aktérov, od podnikov k spotrebiteľom alebo od spotrebiteľov k spotrebiteľom. Niektoré z týchto nástrojov sa mohli osvedčiť pri spájaní spotrebiteľov medzi sebou, čím pomáhajú šetriť potraviny. Zdá sa však, že majú obmedzené geografické pokrytie alebo ich Európania dostatočne nepoznajú. Sme presvedčení, že je dôležité, aby EÚ a členské štáty aktívne podporovali technologické inovácie s veľkým vplyvom a zároveň ponechávali priestor pre nové myšlienky a inovácie, aby mohli vzniknúť a stať sa dlhodobo udržateľnými.

### **Doplňujúce poznámky**

## **ODPORÚČANIE 20**

### **Šetrím potraviny, šetrím peniaze: európska kampaň proti potravinovému odpadu v spolupráci s maloobchodníkmi s potravinami počas štyroch víkendov v roku**

Odporúčame, aby EÚ koordinovala kampaň zameranú na obchody predávajúce potraviny (maloobchodníkov s potravinami, supermarkety, hypermarkety, menšie obchody), ktorá má zaviesť v členských štátoch. Táto kampaň by sa konala každý rok počas štyroch víkendov a zameriavala by sa na tému „šetrím potraviny, šetrím peniaze“. Jednotlivé členské štáty by sa sami rozhodovali, ktoré víkendy si vyberú. Výber dátumu by mal vychádzať z potreby zvýšiť informovanosť o návykoch pri nákupe potravín (napríklad v súvislosti s národnými alebo kultúrnymi oslavami) a zo sezónnosti (napríklad v čase zberu). Kampaň by bola iniciatívou Európskej únie, ktorá by vytvorila jednotný vizuálny dizajn (rovnaké logo, farebný kód atď.) pre všetky členské štáty. Kampaň by sa potom realizovala na vnútroštátnej úrovni a prispôbila by sa osobitostiam každej krajiny, jej ročnému kalendáru, zvykom v súvislosti s jedlom atď.

### **Odôvodnenie**

Odporúčame to, pretože je dôležité zvýšiť informovanosť občanov o potravinovom odpade. Existuje len Medzinárodný deň informovanosti o potravinových stratách a znižovaní množstva odpadu, ktorý je medzi občanmi neznámy a stráca sa medzi veľkým množstvom iných medzinárodných dní. Nové podujatie by sa rozšírilo na štyri víkendy ročne. Tým by sa vytvorila viditeľnosť problému medzi európskymi občanmi a forma opakovaných víkendov počas roka by bola užitočnejšia ako jeden deň. Bol by to aj spôsob, ako odlišiť európske podujatie od bežných medzinárodných dní.

### **Doplňujúce poznámky**

- Jednou z výhod nášho odporúčania je to, že by sa zvýšila informovanosť európskych občanov o nakupovaní, spotrebe a sezónnosti potravín ako spôsoboch, akými je možné zabrániť potravinovému odpadu. Zorganizovanie kampane počas štyroch víkendov ročne by prinieslo pravidelnosť posolstiev odovzdávaných občanom. Ďalším prínosom by bola podpora spolupráce s maloobchodníkmi s potravinami v rámci tejto kampane a ich zapojenie do boja proti potravinovému odpadu.
- Medzi výzvami patrí otázka, ako zapojiť do podujatia maloobchodníkov s potravinami/predajne potravín. Keďže cieľom maloobchodníkov s potravinami je predať čo možno najviac, niektorí sa môžu zdráhať nabádať ľudí, aby konzumovali

menej potravín alebo nadobudli odlišné spotrebiteľské návyky. Na druhej strane cieľom všetkých obchodov vrátane tých, ktoré predávajú potraviny, je vytvárať zisky, takže by podujatie mohli považovať za stratégiu na vytvorenie dobrého obrazu ako aktérov v boji proti potravinovému odpadu. Ďalšia výzva sa týka špecifických charakteristík a ročného kalendára v národných členských štátoch v EÚ: niektoré krajiny neoslavujú Vianoce alebo ich oslavujú v iných termínoch a sviatky sa môžu medzi krajinami líšiť.

- Ďalšie podrobnosti o tom, ako by sa odporúčanie vykonávalo:

- \* Použitie rôznorodých zdrojov pre kampaň proti potravinovému odpadu v spolupráci s maloobchodníkmi s potravinami: tradičné médiá (televízia, noviny), sociálne médiá, použitie vplyvných osobností, reklama. Využitie príležitosti štyroch víkendov na šírenie výraznej kampane zameranej na odstránenie potravinového odpadu.

- \* Počas týchto víkendov by EÚ mala informovať o maloobchodníkoch s potravinami, ktorí už zorganizovali a vyvinuli iniciatívy proti potravinovému odpadu. EÚ by mala podporovať tieto existujúce iniciatívy a informovať o osvedčených postupoch prostredníctvom pozitívneho príbehu. Nemali by sme zdôrazňovať šokujúce posolstvá, mali by sme sa zamerať na pozitívne skúsenosti.

- \* Organizovanie následných krokov a hodnotenia štyroch víkendov s cieľom vylepšiť ich a osloviť každý rok stále viac a viac ľudí.

## **ODPORÚČANIE 21**

**„Zastavme potravinový odpad“: týždeň osvetý na školách o potravinovom odpade**



Odporúčame zorganizovať na školách tematický týždeň o potravinovom odpade s cieľom zvýšiť informovanosť o tejto téme medzi malými deťmi a tínedžermi. Forma a obsah tohto tematického týždňa by sa mala zvoliť v závislosti od veku žiakov. Na základných školách a pre mladšie deti by sa týždeň mal zameriavať na zvyšovanie povedomia prostredníctvom hier. Európska komisia by pre školy a učiteľov vytvorila a distribuovala súbor nástrojov vo všetkých jazykoch EÚ o tom, ako zvýšiť informovanosť o potravinovom odpade na školách a ako diskutovať a organizovať aktivity na túto tému vo vzťahu k ich vlastným vyučovacím predmetom. Súčasťou súboru nástrojov by boli usmernenia s navrhovanými aktivitami, ktoré by nepreťažovali učiteľov a mali by byť ľahko dostupné online. Mladší žiaci by boli odmenení získaním certifikátu (s logom EÚ). Národné štáty by tento týždeň realizovali v závislosti od fungovania ich príslušných systémov vzdelávania a od ich akademických kalendárov. Školy by mohli pomocou súboru nástrojov poskytnutého učiteľom voľne rozhodovať o tom, aké aktivity chcú organizovať počas tohto týždňa.

### **Odôvodnenie**

Deti by sa mali naučiť ceniť si potraviny, mali by sa naučiť, ako sa produkujú a koľko času to zaberie. Dôležité je, aby toto povedomie získali čo najskôr. Tento druh podujatia môže prostredníctvom detí a tínedžerov osloviť aj rodičov, pretože žiaci po príchode domov rozprávajú rodičom o svojich zážitkoch v škole.

### **Doplňujúce poznámky**

- Výhodou je, že deti by sa mali naučiť ceniť si potraviny, mali by sa naučiť, ako sa produkujú a koľko času to zaberie. Je dôležité začať s budovaním povedomia čo najskôr. Ďalšou výhodou je, že tento druh podujatia môže prostredníctvom detí a tínedžerov osloviť aj rodičov, pretože žiaci po príchode domov rozprávajú rodičom o svojich zážitkoch v škole.
- Jednou z výziev je nepreťažiť učiteľov tým, že budú musieť sami vymýšľať všetky aktivity a nápady. Preto je veľmi dôležité vytvoriť rámec alebo usmernenia s navrhovanými aktivitami, aby mohli túto iniciatívu využiť všetci žiaci vo všetkých školách.

## **ODPORÚČANIE 22**

**Poskytnúť spotrebiteľom všetky kľúčové informácie, aby si boli vedomí svojho vplyvu na potravinový odpad a vedeli sa sami rozhodovať, a aby rozumeli tomu, ako**

## **spracovávať, uchovávať a opätovne využiť produkt pred uplynutím dátumu spotreby a po ňom**

**(„dátum spotreby“ je ochranný dátum, po ktorom by sa výrobok už nemal konzumovať; „minimálna trvanlivosť“ je dátum, do ktorého si výrobok udrží optimálnu kvalitu)**

Odporúčame zaviesť informačné nástroje, ktoré by spotrebiteľom vysvetľovali a naučili ich posúdiť (prípadne im to pripomenuli), či trvanlivosť produktu už naozaj uplynula. Aby sme zvýšili povedomie spotrebiteľov o použiteľnosti potravinových produktov, podporujeme lepšiu identifikáciu označovania dátumu minimálnej trvanlivosti: rovnaké miesto pre každý produkt a väčšiu veľkosť písma. Okrem toho chceme priamo na etiketu produktu umiestniť QR kód (možnosť použitia aj čiarového kódu). Na čo to slúži? Na poskytovanie informácií o tom, ako produkt čo najlepšie uchovať, ako rozoznať (podľa chuti a vône), či sa stále dá konzumovať, a na poskytovanie kulinárskych tipov na jeho úpravu (napríklad prispôbených receptov). Výrobcovia majú podľa nášho názoru najlepšie predpoklady na to, aby formalizovali informácie, ktoré budú dostupné prostredníctvom QR kódu. Pokiaľ ide o neoznačené produkty, ako je ovocie a zelenina, QR kód by sa mal umiestniť tam, kde sa tieto produkty predávajú, aby sa zabránilo zbytočnému baleniu. Aby bol tento zdroj informácií dostupný všetkým, nechceme ho postaviť iba na digitálnych technológiách. Chceme, aby boli k dispozícii aj papierové komunikačné prostriedky (napríklad príručky v supermarketoch).

### **Odôvodnenie**

Odporúčame to, pretože pre nás je to výzva, ako dosiahnuť, aby spotrebiteľia prevzali zodpovednosť za to, ako zaobchádzajú s potravinami. Doplnenie dostupných informácií o produkte predstavuje spôsob, ako môžu spotrebiteľia pochopiť záležitosti týkajúce sa dátumu trvanlivosti. Je to takisto príležitosť prekonať „mylné predstavy“ alebo „strach z choroby“ v prípade konzumácie potravín po uplynutí dátumu trvanlivosti. Sme si istí, že výrobcovia sú pri určovaní minimálnej trvanlivosti opatrní, aby sa chránili. V skutočnosti sa produkt môže konzumovať aj po tomto dátume. Nespochybňujeme význam uvádzania dátumu spotreby. Stále je to kľúčový ukazovateľ čerstvosti.

### **Doplňujúce poznámky**

Výhodou je, že sa zameriavame na označovanie, aby sme čo najlepším spôsobom informovali spotrebiteľov o tom, čo je výhodné pre ich peňaženku aj pre životné prostredie. Naš slogan dokonale vystihuje túto myšlienku: „nakupujte rozumne a jedzte lacnejšie“. Aby sme mohli tento nový zdroj informácií spotrebiteľom oznámiť a propagovať, navrhujeme zaviesť rozsiahlu komunikačnú kampaň, aby sme objasnili, čo je cieľom tohto nového nástroja.

## ODPORÚČANIE 23

### Zavedenie štandardizovaných postupov na maloobchodnej úrovni pri propagácii produktov spotrebiteľom krátko pred uplynutím dátumu trvanlivosti.

Odporúčame, aby sa prehodnotil nákup produktov, ktorých dátum trvanlivosti sa blíži, a to tak, že požiadame podniky, aby prijali stratégiu riadenia a oceňovania týchto produktov pre spotrebiteľov. V skutočnosti je to otázka zlepšenia vnímania týchto produktov zo strany domácností, aby neboli určené len pre jednu časť obyvateľstva. Táto stratégia je rozdelená na niekoľko častí:

- časť týkajúca sa vykonávania právnych predpisov na európskej úrovni vytvorením vyhradeného oddelenia pre tieto produkty, aby boli po príchode do obchodu ľahko prístupné a spoznatelné s cieľom podporiť lepšie spotrebiteľské návyky všetkých používateľov bez ohľadu na príjem,
- rozvoj komunikačnej politiky, v ktorej sa zdôrazňuje „zdravý rozum“ a prítťažlivosť produktov, ako aj zodpovedný prístup k nakupovaniu (aspekty propagácie nadmernej spotreby by nemali byť v popredí komunikácie),
- podpora maloobchodníkov, aby prispôsobili svoju politiku umiestňovania nových produktov s blížiacim sa dátumom trvanlivosti na regály v čase špičky (prispôbená postupom spotrebiteľov v rôznych európskych krajinách).

### Odôvodnenie

Odporúčame to, pretože to posilňuje existujúcu politiku v mnohých obchodoch a štandardizuje „osvedčené postupy“ na európskej úrovni. Skupina venuje osobitnú pozornosť pozitívnemu účinku zovšeobecnenia týchto opatrení, ktoré by zmenilo vnímanie zlacnených produktov (dostupných nielen pre domácnosti, ale pre celú populáciu).

### Doplňujúce poznámky

Toto odporúčanie predstavuje spôsob, ako podporiť zapojenie spoločností do udržateľných postupov. Skutočne môže budovať lojalitu spotrebiteľov. Pri zavádzaní tohto odporúčania do praxe však existujú určité výzvy:

- na strane domácnosti: vyššia flexibilita a prispôbovanie týždenného menu dostupným produktom,
- na strane profesionálov: vyškolit' zamestnancov a zaviesť túto novú politiku do praxe,
- na strane bežnej populácie: prekonať mylné predstavy a zmeniť vnímanie príjemcov týchto produktov, ktorí samozrejme znižujú svoje náklady, ale v prvom rade bojujú proti plytvaniu nepredaným tovarom.